

**ЗАКАРПАТСЬКА
АКАДЕМІЯ
МИСТЕЦТВ**

**ЕРДЕЛІВСЬКІ
ЧИТАННЯ**

Міжнародна
науково-практична
конференція

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛА
ЛЮБЛІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. МАРІЇ КЮРІ-СКЛАДОВСЬКОЇ (ПОЛЬЩА)
ПОВІТОВИЙ МУЗЕЙ В М. САТУ-МАРЕ (РУМУНІЯ)
МУЗЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (М. СВИДНИК, СЛОВАЧЧИНА)
ЗАКАРПАТСЬКА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ
ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМ. Ф. ПОТУШНЯКА
ЗАКАРПАТСЬКИЙ МУЗЕЙ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ ТА ПОБУТУ
МИСТЕЦЬКИЙ ЦЕНТР «ГАЛЕРЕЯ ІЛЬКО»
ФОНД ІМЕНІ АДАЛЬБЕРТА ЕРДЕЛІ

ЕРДЕЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ-2025

МАТЕРІАЛИ

**30-Ї МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**УЖГОРОД
28-29 травня 2025**

Ч И Т А Н Н Я

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОВА
ЛЮБЛІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. МАРІЇ КЮРІ-СКЛАДОВСЬКОЇ (ПОЛЬЩА)
ПОВІТОВИЙ МУЗЕЙ В М. САТУ-МАРЕ (РУМУНІЯ)
МУЗЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (М. СВИДНИК, СЛОВАЧЧИНА)
ЗАКАРПАТСЬКА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ
ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМ.Ф.ПОТУШНЯКА
ЗАКАРПАТСЬКИЙ МУЗЕЙ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ ТА ПОБУТУ
МИСТЕЦЬКИЙ ЦЕНТР «ГАЛЕРЕЯ ІЛЬКО»
ФОНД ІМЕНІ АДАЛЬБЕРТА ЕРДЕЛІ

«ЕРДЕЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ 2025»

МАТЕРІАЛИ 30-ї МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Ужгород, 28-29 травня 2025

Ужгород
Закарпатська академія мистецтв
2025

УДК: 7.03(4+477)+72+745/749+37.013.42
М 58

Редакційна колегія:

ПРИЙМИЧ Михайло Васильович,
ректор Закарпатської академії мистецтв,
доктор мистецтвознавства, професор
(м. Ужгород, Україна)

ЛУКОВСЬКА Ольга Ігорівна,
заступник генерального директора Львівського палацу мистецтв,
доктор мистецтвознавства, професор,
професор НУ «Львівська політехніка»
(м. Львів, Україна)

ГАВРОШ Оксана Іванівна,
проректор з наукової, виховної та творчої роботи
кандидат мистецтвознавства
(м. Ужгород, Україна)

Володимир КАРАНКІЄВИЧ,
професор, доктор мистецтвознавства,
Гуманітарно-природничий університет ім. Яна Длугоша,
(м. Ченстохов, Польща)

ДЖОГАНІК Ярослав,
кандидат мистецтвознавства, кандидат філологічних наук,
Музей української культури в Свиднику,
(м. Свидник, Словаччина)

КОЦАН Василь Васильович,
доктор історичних наук, директор
Закарпатського музею народної архітектури
та побуту, (м. Ужгород, Україна)

ПРОХНЕНКО Ігор Анатолійович,
директор Інституту карпатознавства,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
кандидат історичних наук, доцент,
(м. Ужгород, Україна)

КОФЕЛЬ Олександр Васильович,
викладач кафедри дизайну Закарпатської академії мистецтв

*Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатської академії мистецтв
(протокол № 9 від 06 травня 2025 р.)*

Ерделівські читання : зб. матеріалів Тридцяті міжнар. паук-практ. конф.,
м. Ужгород, 27–29 трав. 2025 р. / редкол.: М. В. Приймич, О. І. Гаврош, О. І. Луковська
[та ін.]. ; упоряд. М. В. Приймич, О. І. Гаврош. Ужгород : Закарпатська академія
мистецтв, 2025. 240 с.

© Закарпатська академія мистецтв, 2025
@Автори статей

ШРИФТОВИЙ КАЛЕНДАР ЯК ЗАСІБ ВІЗУАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Наталія БАЛАБУХА,

*старша викладачка, кафедра дизайну,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
(м. Київ, Україна)*

Оксана ЗДОР,

*старша викладачка, кафедра дизайну,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
(м. Київ, Україна)*

Катерина РАДЬКО,

*старша викладачка, кафедра дизайну,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
(м. Київ, Україна)*

Ключові слова: *дизайн, календар, каліграфія, літерація, графіка, композиція, функціональність*

У сучасному візуально-комунікативному просторі інформація відіграє ключову роль, впливаючи на сприйняття та вибір потенційного споживача. Мистецькі проекти подають інформацію через емоційні візуальні образи, що розкривають оригінальність ідеї [1:307–309]. Дизайнерський календар має не лише практичну функцію, а й потенціал для комерційного, соціального чи агітаційного впливу, апелюючи до емоцій та естетичних уподобань глядача. Водночас це самотутній мистецький твір, у якому важливу роль відіграє світобачення митців.

Особливий інтерес до каліграфії в середовищі графічних дизайнерів, активна робота зі шрифтом в усіх сферах його застосування, інтенсивна виставкова діяльність, шрифтові фестивалі і конкурси останніх років спричинили сплеск унікальних рішень в дизайні, в яких шрифтові композиції на основі рукописних грають роль самостійних ілюстрацій.

Процес створення календаря розпочинається з формування концепції, що визначає тему і візуальну стилістику, окреслену на обкладинці. Літерація календаря, образотворчі елементи, календарна сітка, колористика, елементи фірмового стилю – всі ці компоненти формують не лише художній образ, а й завершений функціональний продукт.

У цьому контексті настільний перекидний календар українських дизайнерів і каліграфів Наталії Балабухи (Ком'яхової), Євгенія Берднікова (Євгена Берда), Дарини Стьопічевої, Катерини Яцушек – «Міцніші разом» – набуває значення яскравого засобу візуальної комунікації, здатного ефектно презентувати творчість

митців широкому загалу. Цей календар виконано на замовлення української промислової компанії Інтерпайп на 2024 рік. Проект виконано двома мовами, українською та англійською – «Stronger Together». Кожен митець виконав по три шрифтові композиції, що склали цілісний проект. Варто зазначити, що володіння прийомами трансформації шрифту з однієї системи письма в іншу, перетікання кирилиці в латиницю, є особливо цікавою і складною творчою задачею. [2:69–77]

Важливими складовими є загальна композиція календаря: 12 аркушів на кожен місяць та обкладинка. «Міцніші разом» – календар типу «хатинка», невеликого розміру, аркуш 12x12 см, він функціональний і максимально читабельний. Календарна сітка класична на сім стовпчиків, чіткої і виразної типографії для назв місяців та днів тижня, розташована на звороті аркуша зі шрифтовою композицією.

Композиція кожного аркуша – це літерація на основі каліграфічного напису з мотиваційним гаслом. Літерація тут виконує не лише зображально-ілюстративну роль, а й має важливе комунікативне, естетичне та емоційне значення, виражаючи через характер літер, їхнє поєднання між собою та з каліграфічними прикрасами: розчерками і флорішами, зміст і настрій гасла [3].

Розглянемо окремі літерації з даного проекту. Дарина Стьопічева поєднує письмо сучасним каліграфічним інструментом – браш-пенном із векторним виконанням флорішу. Також авторка малює літери на основі набірних шрифтів та форм римського капітального письма, у поєднанні з каліграфією в стилі коперплейт. Дизайнерка продовжує авторську серію, присвячену пошукам синтетичних рішень: поєднанню традиційних каліграфічних підходів із сучасними формами письма.

У шрифтовій композиції «Життя переможе смерть, а світло – темряву», Наталя Ком'яхова протиставляє активне динамічне тло та врівноважені, урочисті форми римського капітального письма, що уособлює сталість, порядок і силу. У оформленні цитати «Чия сила, того й воля» використано мальовані геометризовані літери, в яких поєднуються гострі асиметричні засічки та плавні, динамічні округлі форми, що створює напружений та виразний ритм композиції. Витинанкові птахи додають композиції відчуття простору та легкості, врівноважуючи досить масивний текстовий блок. Цитату «Єдність – наша головна зброя» оформлено «живим» каліграфічним письмом – без цифрової обробки чи векторизації, що підсилює емоційність композиції.

У розглянутому проекті представлено поєднання історичних каліграфічних стилів із сучасними засобами та інструментами. Графічні рішення кожної сторінки органічно пов'язані зі змістом цитат. Тип обраного письма стає візуальним тлумаченням тексту, поглиблюючи його сенс: римське капітальне письмо підкреслює силу і сталість; експресію «живого» письма в цитаті про єдність; гнучкість коперплейту й стриманість композицій – це перегукується зі змістами цитат. Продумана графічна мова календаря створює репрезентацію сучасної України – сильної, різноманітної, здатної до самоусвідомлення й візуального діалогу зі світом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Балабуха Н. М., Здор О. Г., Радько К. В. Дизайн книги як проєктна робота студентів спеціалізації «графічний дизайн» університету Грінченка. АРТ- платФОРМА. 2024. № 9 (1). С. 304-323.
2. Мітченко В. Каліграфія. Взаємовпливи шрифтів: теорія і практика; кирилиця і латиниця; історія і сучасність. Київ: Лаурус, 2018. С.288. : іл.
3. Багрій А. Шпак О. Летеринг у графічному дизайні: класифікація. *Михайло Бойчук: візія і місія: збірник тез доповідей та повідомлень за матеріалами Третьої міжнародної науково-практичної конференції (30 жовтня 2024 р.)* 2025. С. 98-101.